

KANSALAINENKO – MILLÄ PERUSTEELLA? KATSAUS RANSKAN EHDOTETTUUN PERUSTUSLAKIMUUTOKSEEN JA IHMISOIKEUKSIIN

Ranskan kansalliskokous äänesti helmikuun 10. päivänä 2016 presidentti François Hollanden ehdottamasta perustuslakimuutoksesta, joka mahdollistaisi kansalaisuuden poistamisen terrorismista tuomituilta Ranskan kansalaisilta. Aloite sai äänestyksessä taakseen niukan enemmistön, minkä seurauksena lakimuutos viedään ensi kesänä Ranskan kongressin käsittelyyn. Muutosaloite voidaan yhdistää kansalliseen hätätilaan, jonka Ranskan hallitus julisti marraskuussa 2015 Pariisiin suuntautuneiden terrori-iskujen vuoksi. Hätätilan julistamisen yhtenä seurauksena Hollande haluaa voimistaa valtion turvallisuutta takaavia lakeja (Bekmezian 2016; Huet 2016; Lorriaux 2016). Tärkeä yksityiskohta on, että aloitteen perustuslakimuutoksesta on tehnyt nimenomaan vasemmisto. Sisällöltään aloite heijastelee Ranskassa perinteisesti (ääri)oikeistoon liitettyä maahanmuuttovastaisuutta.

Tarkastelen tässä kirjoituksessa lakialoitteen taustaa ja sen herättämiä reaktioita niin tutkijoiden kuin aloitetta vastustavien poliitikkojen parissa. Kirjoitukseni laajemman kontekstin muodostaa Ranskan kansallisuutta koskevan lainsäädännön historia erityisesti toisen maailmansodan aikaan. Lopulta pohdin ehdotetun perustuslakimuutoksen suhdetta ihmisoikeuksiin: Ranskan ihmis- ja kansalaisoikeuksien julistus vuodelta 1789 on aikamme tärkeimpiä ihmisoikeusasiakirjoja (Déclaration des droits de l'homme et du citoyen 1789). Millaiselta ihmisoikeuksien

nykytila näyttäytyy ehdotetun perustuslakimuutoksen valossa?

KIISTELTY LAKIEHDOTUS

Ranskan presidentti François Hollande julisti marraskuun 14. päivä 2015 maahan kansallisen hätätilan Pariisissa päivää aiemmin tapahtuneiden pommi-iskujen seurauksena. Tapahtuneen vakavuudesta ei ole epäilystä: iskuissa kuoli 130 henkeä ja loukkaantui yli 300. Silti kansallisen hätätilan julistaminen oli poikkeuksellista. Didier Fassin huomauttaa tuoreessa artikkelissaan, että vastaaviin toimiin ei ryhdytty Madridin pommi-iskujen jälkeen vuonna 2004 tai Lontoon pommi-iskujen jälkeen vuonna 2005. Molemmissa tapauksissa kuolleiden ja haavoittuneiden yhteenlaskettu määrä oli merkittävästi suurempi kuin Pariisin iskuissa. Fassin korostaa lisäksi, että kyseessä on vasta toinen kerta, kun koko Ranskaan on julistettu kansallinen hätätila nykyisen perustuslain astuttua voimaan vuonna 1958 (Fassin 2016).

Kansalaisuutta koskeva perustuslakimuutosehdotus on yksi toimista, joilla Hollande haluaa voimistaa valtion turvallisuutta takaavia lakeja (Bekmezian 2016; Huet 2016; Lorriaux 2016). Vielä tammikuun 2016 loppuun asti ehdotettuun perustuslakimuutokseen oli sisällytetty maininta kaksoiskansalaisuudesta. Käytännössä tämä olisi tarkoittanut, että lakimuutos olisi kohdennettu henkilöihin, joilla

on Ranskan kansalaisuuden lisäksi jonkin toisen valtion kansalaisuus. Siirtomaahistorian seurauksena tämä on Ranskassa tarkoittanut perinteisesti maahanmuuttajia, erityisesti algerialaistaustaisia.

Lopulliseen äänestykseen tuodusta tekstistä maininta kaksoiskansalaisuudesta jätettiin kuitenkin pois. Tämän seurauksena periaatteessa kuka tahansa valtion edun vaarantavista terroriteoista vähintään 10-vuoden vankeusrangaistukseen tuomittu ranskalainen saattaisi tulevaisuudessa menettää kansalaisuutensa – niin uskomattomalta kuin tämä tuntuukin. Mikäli lakimuutos hyväksyttäisiin, se olisi sekä poliittisesti äärimmäisen arveluttava että voimakkaassa ristiriidassa muun muassa YK:n Valtiottomuuden poistamista koskevan yleissopimuksen kanssa (YK 1961). Ranska liittyi sopimukseen aikanaan ensimmäisten joukossa vuonna 1962.

Lakialoite on ollut koko sen valmistelun ajan kiistanalainen ja herättänyt runsaasti kritiikkiä. Asiaa ovat kommentoineet erityisesti Ranskan historiaan perehtynyt tutkija Patrick Weil sekä Ranskan kansalaisuuslainsäädännön historiasta väitöskirjaa tekevä Jules LePoutre (Weil & LePoutre 2015). Merkittävää on, että Hollanden ehdotus on nimenomaan perustuslakimuutos, ei tavallinen lakimuutos – näin siitä huolimatta, että useat kommentaattorit ovat toistuvasti tuoneet esiin Ranskan lakiin jo valmiiksi sisältyvän kansalaisuudesta ”vapauttamisen” mahdollisuuden (Code civil, article 27). Muun muassa Dominique Rousseau on lisäksi korostanut, että enimmilläänkin tavallinen lakimuutos riittäisi (Rousseau 2015). Myös näistä tekijöistä johtuen keskustelua on herättänyt se, miksi Hollande ajaa läpi nimenomaan perustuslakimuutosta. Tulkitsijat ovat yleisesti nähneet tämän symbolisena eleenä vailla selkeää juridista pohjaa.

Lakialoitteen valmisteluun on liittynyt myös dramatiikkaa: Ranskan oikeusministeri, vasemmiston Christiane Taubira erosi 27. tammikuuta 2016 vastalauseeksi sen eteenpäin viemiselle (*Le Monde* 2016). Käytännössä laki-

aloite viedään seuraavaksi Versaillesin palatsissa kokoontuvaan kongressiin, joka pitää sisällään sekä nyt lain käsitelleen kansalliskokouksen (alahuone) että senaatin (ylähuone). Kongressin nimenomainen tehtävä on päättää perustuslain muutoksista (Assemblée nationale 2016; Assemblée Nationale 2016 b). Lain valmistelun aloittaminen hyväksyttiin kansalliskokouksessa erittäin niukasti – lopulta vain 14 äänen enemmistöllä. Täten on hyvin epävarmaa, menisikö lakimuutos läpi kongressissa, jossa muutoksen taakse tarvittaisiin 3/5 osan enemmistö. Lakimuutoksen käsittely on odotettavissa ensi kestäksi.

RANSKAN MONIMUTKAINEN KANSALAIUUUSLAKI

Lakimuutoksen laajemman kontekstin ymmärtämiseksi on tarpeen tehdä katsaus Ranskan kansalaisuutta koskevaan lainsäädäntöön ja sen historiaan. Kattava lähde teemaan on Patrick Weilin kuuluisa kirja vuodelta 2002 *Qu'est-ce qu'un Français? Histoire de la nationalité française depuis la Révolution* (Weil 2002). Weil osoittaa kirjassaan, kuinka monitahoista Ranskan kansalaisuuden määrittäminen itse asiassa on. Tähän vaikuttaa osin se, että asiaa sääteleviä lakeja on muutettu lukemattomia kertoja.

Kansalaisuutta on kautta historian leimannut selkeä paradoksi: koko Ranskan identiteetti nojaa historialliseen kertomukseen kansalaisten yhtenäisyydestä ja tasaveroisuudesta. Käytännössä Ranskassa on jatkuvasti ollut useita eri väestöryhmiä, jotka ovat jääneet kansalaisuuden ulkopuolella. Aina vuoteen 1927 asti tähän ryhmään kuuluivat naiset, jotka menivät naimisiin toisen maan kansalaisen kanssa: avioliiton sa seurauksena he menettivät automaattisesti Ranskan kansalaisuuden. Ulkomaalaiset naiset saivat puolestaan Ranskan kansalaisuuden avioituessaan ranskalaisen miehen kanssa vasta vuodesta 1973 eteenpäin. Myös siirtomaiden ”alkuperäisväestöjen” oli vaikeaa saada Ranskan kansalaisuutta. Tämä koski erityisesti Algeriaa

sen itsenäistymiseen asti vuonna 1947 – minkä jälkeen useat algerialaiset saivat nimenomaan kaksoiskansalaisuuden. Tämä kaksoiskansalaisuuden siirtomaahallintoon liittyvä historia on tärkeää huomioida myös nyt ehdotetussa perustuslakiuudistuksessa.

Linkitettyinä kansalaisuuden klassisiin ’jus soli’ ja ’jus sanguinis’ -käsitteisiin Ranskan kansallisuutta koskeva lainsäädäntö heijastaa kiintoisaa sekoitusta molempia. Kuitenkin sen pääpaino on ollut selkeästi ”verenperintöä” korostavassa ’jus sanguinis’-käsitteessä. Kuten Patrick Weil toteaa, Ranska itse asiassa kehitti koko käsitteen (Weil 2002; Blanc-Chaléard 2004). Kiintoisaa on, että sekä Weilin että LePoutren mukaan Ranskan laissa on pykälä – niukasti tunnettu – joka jo nykyisellään mahdollistaa kansalaisuudesta luopumisen. Täsmällisemmin kyseessä on kansalaisen ”vapauttaminen” – *libération* – kansalaisuudesta Ranskan siviililain artiklan 27 mukaan (Code civil, article 27), mitä jo aiemmin kirjoituksesani sivusin. Juuri tätä lainkohtaa käytettiin avioliiton yhteydessä sen sijaan, että naiset olisivat saaneet kaksoiskansalaisuuden.

Jules LePoutren tekeillä olevan väitöskirjan mukaan toisen maailmansodan jälkeen – aina vuoteen 1967 – yli 500 henkilöltä poistettiin tämän artiklan nojalla Ranskan kansalaisuus (LePoutre 2016). Tähän joukkoon kuului runsaasti kaksoiskansalaisia. Mukana oli kuitenkin aivan tavallisia Ranskan kansalaisia, joka olivat tehneet toisen maailmansodan aikaan yhteistyötä joko natsien, fasistien tai Neuvostoliiton kommunistien kanssa. LePoutre korostaa vakuuttavasti, kuinka näissä tapauksissa kansalaisuudesta vapauttamiseen on liittynyt kiistattoman punitatiivisia ulottuvuuksia (LePoutre 2015). Kansalaisuudesta vapauttamista käytettiin myös toisen maailmansodan aikana Vichyn hallinnossa, tuolloin nimenomaisesti terrorismi-nimikkeen kera. Olennaista on, että tuolloin henkilön määrittivät terroristiksi natsit – yksityiskohta, johon palaan tekstin lopussa.

Yhteenvetona tästä monimutkaisesta historiasta LePoutren ja Weilin argumentti siis

on, että perustuslakimuutos on funktionaalisesti tarpeeton ja poliittisesti arveluttava. Erityisesti mikäli lakimuutos olisi viitannut suoraan kaksoiskansalaiseen, se olisi luonut kahden kastin ranskalaisia ja asettanut eri väestöryhmät pysyvästi eriarvoiseen asemaan. Nämä syyt olivat myös Ranskan Gayanasta kotoisin olevan oikeusministeri Christiane Taubiran eron taustalla, kuten hän on korostanut sekä haastatteluissa että pian eronsa jälkeen julkaisutussa kirjassaan *Murmures à la jeunesse* (Taubira 2016). Taubira on todennut suoraan, että lakiuudistus institutionalisoisi rasismin ja tarjoaisi äärioikeistolle mahdollisuuden käyttää lakimuutosta nimenomaan hiljattain maahan tulleita väestöryhmiä – erityisesti islaminuskaisia – vastaan.

Sekä historiallista taustaa että Ranskassa voimistuvaa islamilaisvastaisuutta ajatellen huoli vaikuttaa aiheelliselta. Ranskan ilmapääpiiri on kiristynyt erityisesti vuoden takaisten Charles Hebdo -iskujen jälkeen, ja islamofobia on saanut maassa valtavasti jalansijaa. Näyttää kiistattomalta, että juridiselta näkökannalta kaksoiskansalaisuuden mainitseva lakiuudistus olisi luonut puitteet juuri sellaiselle rasismin institutionalisoimiselle, josta Taubira puhuu.

LAKIUUDISTUS, RAJAT & EHDOLLINEN ”NATURALISOIMINEN”

Miltä Ranskan ehdotettu lakiuudistus näyttää laajempaa maahanmuuttokeskustelua ajatellen? Minkälaisia tulkintoja uudistuksesta voidaan vetää rajojen, biopolitiikan, kansalaiskriteerien tai todistusvelvoitteen suhteen? Aluksi on toistettava, että lopullisessa lakimuutosehdotuksessa ei viitata millään tavoin suoraan ”ulkomaalaistaustaisiin” ranskalaisiin eikä tehdä täten biologis/rotupohjaisia erotteluja väestöryhmien välillä – ilmeisesti lakimuutoksen valmistelua kohdanneen voimakkaan vastustuksen vuoksi. Maininta kaksoiskansalaisuudesta olisi luultavasti tuonut lakimuutoksen jatkovalmisteluihin niin merkittäviä

ongelmia, että viittauksesta luopuminen lienee ollut strategisesti järkevää.

Lakialoitteeseen ei myöskään sisälly mitään sellaista osa-aluetta, joka kytkisi sen suoraan maahanmuuttomuodollisuuksiin. Lakialoite ei lisää biotunnisteiden määrää, ei alista sen potentiaalisia kohteita DNA-tutkimuksille, ikäarvioinneille tai iiriksen kuvauksille. Toisin sanoen lakialoite koskee juridisesti ja hallinnollisesti yhteiskunnallista aluetta, jonka ei pitäisi lainkaan näyttäytyä maahanmuuttosiasiana. Kuitenkin lakialoitteella on tästäkin näkökulmasta kiintoisia seurauksia: sen esiin nostama mahdollisuus poistaa kansalaisuus henkilöiltä, jotka ovat syyllistyneet 'terrorismitiksi' määritettyihin rikoksiin, tekee kansalaisuudesta tietyssä mielessä ehdollisen. Näin – kärjistettynä – kaikki Ranskan kansalaiset muuttuvat eräässä mielessä ”maahantulijoiksi”, joiden kansalaisuus voidaan tietyissä olosuhteissa poistaa heiltä. Samalla valtio määrittää itsensä kokonaisuudeksi, joka on olemassa myös *irrallaan* ja ajallisesti *ennen* sen kansalaisuudesta nauttivia yksilöitä. Toisin sanoen, lakimuutoksen seurauksena valtio loisi kansalaiset – ei päin vastoin, kuten Gregory Feldman on todennut tuoreessa kirjassaan (Feldman 2015).

Tämä lopputulema on kansalaisperiaatteen näkökulmasta erikoinen – ja se toistuu eri muodoissa riippumatta siitä, sisältyykö lakialoitteeseen maininta kaksoiskansalaisuudesta vai ei. Tarkastelen ensin kaksoiskansalaisuuden mainitsevan lakimuutoksen seurauksia: tämä olisi luonut eriskummallisen retroaktiivisen 'jus soli' -tulkinnan, jossa henkilön alhainen ”verimääräinen” ranskalaisuus saattaisi kääntyä häntä vastaan. Seurauksena olisi suoraan, että kaikkien kaksoiskansalaisten kohdalla todellinen ”naturalisoituminen” muuttuisi mahdottomaksi.

Lakimuutoksen voisi tällöin mieltää monimutkaiseksi maahantulijoiden karkotuskäytännön uudeksi muodoksi: vaikka tulijalle myönnettäisiin kansalaisuus, Ranskan valtio varaisi edelleen oikeuden riistää sen häneltä

tietyin kriteerein ja samalla karkottaa hänet – jonnekin muualle. Näin henkilö voisi olla kuinka ranskaa puhuva tahansa tai tuntea olonsa kuinka ”gallialaiseksi” tahansa (Billaud & Halme-Tuomisaari 2015), mutta hänen ”epäpuhdas verensä” pitäisi hänet aina kakkosluokan kansalaisena. Hänellä olisi ainainen vaara menettää kansalaisuutensa.

”ANNETUT” OIKEUDET?

Nykyinen lakiehdotus on tavallaan vieläkin oudompi ja ongelmallisempi: sen yleistasoinen kieli jättää avoimeksi mahdollisuuden, että kansalaisuus saatettaisiin poistaa *aivan keneltä tahansa* ranskalaiselta. Vaikuttaa kuitenkin kiistattomalta, että lakialoite on suunnattu nimenomaan ”hiljattain” – edellisen sukupolven aikana – maahan tulleita kohtaan. Kenties Hollanden ja muiden lakimuutosta tukevien ajatuksissa vain hiljattain maahan tulleet saattaisivat syyllistyä sen kuvailemiin epäisänmaallisiin tekoihin. Todellisuudessa tiedetään toki, että asiat ovat mutkikkaampia, norjalainen Anders Behring Breivik tästä vain yhtenä esimerkkinä. Myös lakimuutoksen avoin sanamuoto on huomionarvoinen: kansalaisuuden lisäksi siinä puhutaan suoraan kansalaisoikeuksista – ”droits civils ou civiques”. Tämä maininta toistaa aiemman tulkinnan: lakimuutoksen jälkeen valtio varaisi oikeuden poistaa yksilöiltä tietyissä olosuhteissa heidän kansalaisoikeutensa.

Tämä muutos on merkittävä mikäli sitä arvioidaan ihmisoikeuksien näkökulmasta. Lakialoitteen seurauksena ne määrittyisivät radikaalisti uudelleen. Sen sijaan, että siviilioikeudet ja ihmisoikeudet laajemmin kuuluisivat automaattisesti kaikille, niistä tulisi entiteettejä, jotka yksilö voisi vääränlaisen toimintansa seurauksena menettää. Minkälaisia johtopäätöksiä tämän pohjalta voi vetää siitä, mikä on nykyaikaisen ihmisoikeusilmion tila ja ihmisoikeusajattelun rooli ajassamme? Muutos on merkittävä. Ranskan vuoden 1789 Déclara-

tion des droits de l'homme et du citoyen nostetaan usein rutiininomaisesti yhdeksi nykyaikaisen ihmisoikeusajattelun perusasiakirjaksi. Toki on tiedossa, että tämä julistus, yhtä vähän kuin Ranskan monimutkainen kansallisuuslaki, ei myöhemmän YKn Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen tavoin kohdistanut oikeuksia universaalille kategorialle ”jokainen” (YK 1948). Sen sijaan Ranskan julistuksen kohde oli tarkasti määritetty ”kansalainen” – joka oli sukupuoleltaan mies.

Julistuksen ydinsisältö oli kuitenkin sama, joka on myöhemmin muun muassa YKn ihmisoikeuksien julistuksen kautta laajennettu koskemaan universaalia ”kaikkien ihmisten” kategoriaa: yksinkertaistettuna julistuksen tarkoitus on suojata tasaveroisesti kaikkia yksilöitä ”suvereenin” mielivaltaiselta kohtelulta, kuten eräs ihmisoikeuksien klassisista määritelmistä kuuluu. Käytännössä tämä periaate joutuu toki toistuvien haasteiden kohteeksi – Yhdysvaltain vuonna 2001 aloittama, tutkijoita laajasti huolestuttanut ”sota terrorismia vastaan” tarjoaa tästä vain yhden esimerkin. Kuitenkin ajatus yksilön absoluuttisista oikeuksista on kuluneina vuosikymmeninä yhä enenevästi saavuttanut kansainvälisen tapaoikeuden aseman. On kiistatonta, että tästä näkökulmasta yksilö on nykyään valtiota ”vahvempi”.

Toteutuessaan Ranskan perustuslakimuutos muuttaisi tämän suhteen radikaalisti: ”suvereenilla” olisi viime kädessä mahdollisuus päättää, onko yksilö oikeuksien arvoinen vai ei. Täten lakimuutos muodostaisi voimakkaan haasteen ihmisoikeusajattelulle: toki yksilöllä voisi edelleen, myös Ranskan kansalaisuuden menetettyään, olla teoriassa tietyt immateriaaliset ihmisoikeudet. Hänellä ei kuitenkaan olisi oikeutta kansallisuuteen – eikä täten oikeutta osallisuuteen sellaisessa juridisessa ja poliittisessa kontekstissa, jonka puitteissa vaatia oikeuksiensa toteutumista. On erityisen huomionarvoista, että muutosta ehdottaa nyt nimenomaan ihmisoikeuksien pioneerina pidetty Ranska: ajatukset siirtyvät väistämättä viimeaikaisiin tutkimuksiin, jotka ovat puhu-

neet ihmisoikeuksien ”lopun ajoista” (Hopgood 2013) tai niiden ”laskusta” (Allen 2014).

LOPPUPÄÄTELMÄT: TERRORISMIA – KENEN MUKAAN?

Yksi nykyhetken huolestuttavimpia piirteitä on, että lukuisia eri teemoja tarkastellessaan päätyy kovin helposti luomaan valitettavan osuvia rinnastuksia toisen maailmansodan tapahtumiin. Tanskan hiljattain käyttöön ottama maahantulijoiden omaisuuden takavarikointi on tästä vain yksi esimerkki. Parhailtaan tapahtuu lukemattomia hienovireisiä juridisia ja poliittisia ”uudistuksia”, jotka voimistavat eri ihmisryhmien erotteluja. Saksassa vallitseva maahanmuuttajien ”rotua tuottava karkoitus-kulttuuri” on osa ilmiötä ja muodostaa tietynlaisen hienovireisen jatkumon kolonialismin perinnölle (Korvensyrjä 2016).

Suorastaan selkäpiitä karmivia ovat Etelä-Euroopan siirtolaisleireillä kuvatut videot, joissa rynnäköpoliisit kovistelevat sotilailisin ottein ala-arvoisiin oloihin pakotettuja siirtolaisia, muassaan runsaasti lapsia ja vanhuksia. Oman lukunsa nykytilaan tuovat Suomen katupartiot – omien sanojensa mukaan rauhanomaiset ulkomaalaisväkivaltaa torjuvat ryhmittymät, mutta tosiasiaa väkivaltarikoksista tuomituista uusnatseista koostuvat ”sotilasjoukot”, joiden toiminta ei jostain syystä saa selväsanaista tuomiota maamme johtavilta poliitikoilta. Kun yhtälöön lisätään vielä tutkijoiden kokemat vainot – hiljattain useat hallitusta kritisoivat tutkijat ovat joutuneet lähtemään turvallisuutensa vuoksi pois Turkista – yhtymäkohdat toista maailmansotaa ympäröiviin tapahtumiin alkavat olla häiritsevän selviä.

Tämä historiallinen vertaus nousee esiin myös Ranskan lakimuutosehdotusta tarkasteltaessa. Vähäpätöistä ei nimittäin ole se, kenen käsiin jää tulkintavalta ”terrorismista”. Tämän todisti lakialoitteesta käydyin kiivaan keskustelun keskellä kansalliskokouksen jäsen Charles de Courson (*L'Express* 2016). De Courson

liikuttui puheenvuorossaan kyyneliin todeksaan, että mikäli lakialoite menisi läpi, se häpäisäsi hänen isoisänsä muiston. Tämä tuomittiin menettämään kansallisuutensa Vichyn hallinnon aikana – hän oli osa vastarintaliikettä, minkä seurauksena natsit syyttivät häntä terrorismista. Isoisä kuoli pian keskitysleirillä.

Tästä näkökulmasta käsin nyt ehdotettu kansalaislain muutos on äärimmäisen pelottava. Siinä on viime kädessä kyse merkittävästä vallankäytöstä – vallasta, joka on luonteeltaan latenttia, hienovireistä ja potentiaalista. Tällainen vallankäyttö pitäisi kansalaiset varpaillaan, lopullisesti vailla mahdollisuutta kokea olevansa todella valtion ”sisällä” ja samaan aikaan suoja- sa suverenin mielivaltaiselta kohtelulta. Valtio

on yhtälössä kuin yksityinen päiväkotipalveluntuottaja, joka varaa yksipuolisen mahdollisuuden irtisanoa sopimuksen, mikäli sopimuksen kohde, olkoot sitten lapsi tai kansalainen, osoittautuu liian hankalaksi. Kiistatonta on, että lakialoite – vaikka se kaatuisi kongressin käsittelyssä ensi kesänä – tuottaa suoran yhtymäkohdan Ranskan ja Euroopan historian synkimpiin vaiheisiin. Näin se nostaa esiin myös kysymyksen: mitä ihmettä Ranskassa ja Euroopassa oikein tapahtuu?

– MIIA HALME-TUOMISAARI

Kirjoitus pohjaa esitykseeni Rajabiopoliittika-symposiumissa ”Mikä käy todisteesta?” 19.2.2016, Helsingin yliopisto

KIRJALLISUUS

Allen, Lori: *Rise and Fall of Human Rights. Cynicism and Politics in Occupied Palestine*. Stanford University Press, Stanford, 2013.

Assemblée nationale 2016 a. <http://www.assemblee-nationale.fr> (26.2.2016).

Assemblée nationale 2016 b. Fiche de synthèse n°5: Le Congrès du Parlement <http://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/role-et-pouvoirs-de-l-assemblee-nationale/les-institutions-francaises-generalites/le-congres-du-parlement> (26.2.2016).

Bekmezian, Hélène: L'Assemblée nationale vote la déchéance de nationalité. 10.2.2016. http://www.lemonde.fr/politique/article/2016/02/10/l-assemblee-nationale-vote-la-decheance-de-nationalite_4862350_823448.html (17.2.2016).

Billaud, Julie & Miia Halme-Tuomisaari: Do you feel gaulois, 20.3.2015 <http://allegralaboratory.net/do-you-feel-gaulois-migration/> (26.2.2016).

Blanc-Chaléard, Marie-Claude: Compte rendu de Patrick Weil, *Qu'est-ce qu'un Français? Histoire de la nationalité française depuis la Révolution*, 2002, *Le Mouvement Social*, no. 209 (octobre-décembre 2004), 130–131, <http://mouvement-social.univ-paris1.fr/document.php?id=938>

Code civil: article 27. Modifié par Loi n°99-1141 du 29 décembre 1999 - art. 3 JORF 30 décembre 1999.

Legifrance. <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?idArticle=LEGIARTI000006420264&cidTexte=LEGITEXT000006070721> (26.2.2016).

Déclaration des droits de l'homme et du citoyen, 1789. Legifrance (<https://www.legifrance.gouv.fr/Droit-francais/Constitution/Declaration-des-Droits-de-l-Homme-et-du-Citoyen-de-1789>) (26.2.2016).

Fassin, Didier: Short Cuts. *London Review of Books*, Vol. 38 No. 5 (3. March 2016) <http://www.lrb.co.uk/v38/n05/didier-fassin/short-cuts> (26.2.2016).

Feldman, Gregory: *We are all migrants: Political Action and the Ubiquitous Condition of Migrant-hood*. Stanford University Press, Stanford, 2015.

Hopgood, Stephen: *The Endtimes of Human Rights*. Cornell University Press, Cornell, 2013.

Huet, Sophie: La déchéance de nationalité votée à une courte majorité. *Le Figaro*, 2.9.2016, <http://www.lefigaro.fr/politique/2016/02/09/01002-20160209ARTFIG00355-decheancevalls-verrouille-les-debats.php>

Huffington Post, 2016. La déchéance de nationalité inscrite dans la Constitution par les députés. http://www.huffingtonpost.fr/2016/02/09/decheance-de-nationalite-constitution-binationalite_n_9197218.html

Korvensyrjä, Aino: Rasistiset ja kolonialistiset tunnistusmenetelmät ja karkotuskäytännöt Saksassa – tapausanalyysia. Esitys Rajabiopoliittika-symposiumissa ”Mikä käy todisteesta?” 19.2.2016, Helsingin yliopisto.

- L'Express* 2016 a: L'Assemblée nationale a adopté le projet de loi de révision constitutionnelle. 10.2.2016. http://www.lexpress.fr/actualite/politique/decheance-de-nationalite-le-projet-de-loi-de-revision-constitutionnelle-adopte_1762401.html
- L'Express* 2016 b: Déchéance de nationalité: un député UDI au bord des larmes en évoquant son grand-père. 10.2.2016 http://www.lexpress.fr/actualite/politique/assemblees/decheance-de-nationalite-un-depute-udi-au-bord-des-larmes-en-evoquant-son-grand-pere_1762259.html (17.2.2016).
- LePoutre, Jules: La déchéance de la nationalité, un outil pertinent? *Esprit*, 5/2015.
- LePoutre, Jules: Souveraineté de l'Etat et droit de la nationalité. Thèses en préparation à Lille 2, dans le cadre de l'École doctorale des Sciences Juridiques, Politiques et de Gestion (Lille) depuis le 01-10-2013. (17.2.2016).
- Lorriaux, Aude: La déchéance de nationalité a déjà été appliquée à des Français de naissance, et bien après Vichy. 9.2.2016 <http://www.slate.fr/story/113811/decheance-de-nationalite-francais-de-naissance>. (18.2.2016).
- Rousseau, Dominique: Contrairement à ce qu'avance le gouvernement, nul n'est besoin de modifier la Constitution pour étendre cette mesure. Une loi ordinaire suffit. *Libération*, 31.12.2015. http://www.liberation.fr/debats/2015/12/31/decheance-de-nationalite-et-si-on-faisait-du-droit_1423671 (17.2.2016).
- Taubira, Christiane: *Murmures à la jeunesse*. Philippe Rey, 2016.
- Christiane Taubira: "Je choisis d'être fidèle à moi-même". *Le Monde* 27.1.2016 http://www.lemonde.fr/politique/article/2016/01/27/la-ministre-de-la-justice-christiane-taubira-a-demissionne_4854309_823448.html (18.2.2016).
- Weil, Patrick: *Qu'est-ce qu'un Français ? Histoire de la nationalité française depuis la Révolution*. Paris, Grasset, 2002.
- Weil, Patrick & Jules Lepoutre: Refusons l'extension de la déchéance de la nationalité! 3.12.2015. http://www.lemonde.fr/idees/article/2015/12/03/refusons-l-extension-de-la-decheance-de-la-nationalite_4823830_3232.html#eh2ZE2sscMfPlmbX.99 (18.2.2016).
- YK. United Nations Convention on the Reduction of Statelessness, 1961. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=V-4&chapter=5&clang=en
- YK. Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. 1948. <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin> (26.2.2016).